

Naturvårdsverket
Att. Richard Kristoffersson
richard.kristoffersson@naturvardsverket.se
registrator@naturvardsverket.se

Ärendenummer
NV-07471-19

Datum
2022-01-22

Samråd enligt artikel 4-5 ECE-konventionen om miljökonsekvensbeskrivning i ett gränsöverskridande sammanhang (Esbokonventionen) gällande planer för havsbaserad vindkraft, Aflandshage, Danmark

Sammanfattning

BirdLife Sverige har i enlighet med Esbokonventionen erbjudits möjlighet att yttra sig över miljökonsekvensbeskrivningen i ett gränsöverskridande sammanhang gällande etablering av den havsbaserade vindkraftsparken Aflandshage i Öresund. **Vår sammanfattande ståndpunkt är att vindkraftparkens placering i ett mycket fågelrikt område som berörs av stora mängder flyttande, rastande och övervintrande fåglar inte uppfyller kraven på lämplig lokalisering enligt gällande naturvårdslagstiftning inom EU.** Flyttfågelleden mellan Falsterbo och Stevns – en av Europas absolut viktigaste för miljontals fåglar under både vår och höst – kommer oundvikligen att beröras. Tillämpning av försiktighetsprincipen gör placeringen i princip omöjlig. Skulle planerna ändå genomföras krävs omfattande skyddsåtgärder för att minska de mycket stora riskerna för passerande flyttfåglar.

Potentiella miljöeffekter på fåglar

Det finns numera ganska robusta resultat som påvisar att bl.a. smålom, alfågel och sjöorre undviker närområdet kring havsbaserade vindkraftverk¹. Smålommen bedöms vara särskilt sårbar, vilket bl.a. har visats i en sammanvägd bedömning av olika studier och på basis av olika analysmetoder². Undvikandet är tydligast upp till ett avstånd på ca 5 km från havsbaserade vindkraftverk, men en signifikant påverkan kan förekomma på avstånd upp till 10–15 km.

Undanträngningen resulterar i en s.k. funktionell habitatförlust genom att fåglarna undviker viktiga födosöksområden i närområdet kring vindkraftverk. Vid en omfattande utbyggnad kan denna påverkan bli högst betydande. För arter med ett "långsamt" reproduktionsmönster gäller generellt att även en obetydligt ökad mortalitet bland adulta fåglar – t.ex. till följd av undanträngning från gynnsamma födosöksområden – kan leda till en påtaglig effekt på populationsnivå. Genomförda telemetristudier av smålommor visar att arten under vinterhalvåret rör sig över ganska stora avstånd³. I det perspektivet måste även problematiken med barriäreffekter vägas in.

Den potentiellt största risken med en vindkraftpark som placeras på platser där stora mängder flyttfåglar passerar, bedömer vi (i nuläget) vara den s.k. "fyrproblematiken", d.v.s. att stora mängder nattflyttande fåglar under vissa väderomständigheter (i synnerhet i dimma/mörker) attraheras till och kolliderar med upplysta konstruktioner⁴ såsom fyrrar, skyskrapor, master, vindkraftverk, oljeplattformor etc. [I extrema fall kan enorma

¹ Fox A & Petersen IK. 2019. *Offshore wind farms and their effects on birds*. Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift 113: 86–101; <https://pub.dof.dk/artikler/454/download/doft-113-2019-86-101-havvindmoeller-og-deres-paavirkning-af-fugle>.

² Heinänen S et al. 2020. *Satellite telemetry and digital aerial surveys show strong displacement of red-throated divers (Gavia stellata) from offshore windfarms*. Marine Environmental Research 160: 104989; <https://doi.org/10.1016/j.marenvres.2020.104989>.

³ Dorsch M et al. 2019. *DIVER – German tracking study of seabirds in areas of planned Offshore Wind Farms at the example of divers*. Final report on the joint project DIVER, FKZ 0325747A/B, funded by the Federal Ministry of Economics and Energy (BMWi) on the basis of a decision by the German Bundestag; https://www.bioconsult-sh.de/site/assets/files/1820/bmwi-fkz0325747a_b_final_150dpi.pdf.

⁴ Longcore T et al. 2012. *An Estimate of Avian Mortality at Communication Towers in the United States and Canada*. PLoS One 7(4): e34025.

mängder fåglar dödas under en natt, t.ex. finns rapporter om upp till 10 000 lappspårar (*Calcarius lapponicus*) i Kansas 1998⁵ samt >12 000 fåglar i Wisconsin 1963⁶.] Även om studier av flyttande fåglar visat att de i stor utsträckning kan undvika vindkraftverk under sträckflykt, så uppstår "massdöd" sannolikt regelbundet (känt även från Öresundsbron). Vindkraftverkens höjd samt rotorbladens längd och direkt dödande rotationshastighet gör faran för fåglar avsevärt större än när det gäller andra konstruktioner. Överhängande mortalitetsrisk lär föreligga även utan upplysningseffekt. Uppförande av vindkraftparker där miljontalsfåglar passerar strider uppenbart mot försiktighetsprincipen.

BirdLife Sverige motsätter sig starkt bedömningen som presenteras i miljökonsekvensbeskrivningen: "For all types of impacts (displacement, noise and disturbance from construction activities, sediment spill, collision risk and barrier effect), the projects total impact on birds is assessed as negligible or minor." Riskerna med en vindkraftpark i denna "europaled" för flyttfåglar kan få omfattande konsekvenser i form av stora antal dödade fåglar. Även utan en påtaglig populationspåverkan måste ett sådant förfarande anses vara gravt oetiskt. Vi anser inte att den bedömning som gjorts tar vederbörlig hänsyn till de omfattande riskerna att fåglar attraheras till vindkraftverken under speciella omständigheter och att masskollisionsincidenter därmed kan inträffa åtskilliga gånger under flyttningstid. Denna effekt måste givetvis inkluderas i modelleringen av kollisionsrisker.

När det gäller kumulativa effekter för fåglar konstaterar BirdLife Sverige att det saknas beräkningar av undanträngningseffekter som uppkommer från samtliga befintliga och planerade vindkraftparker i regionen. Hur "orättvist" det än kan tyckas vara, så måste syftet med kumulativa beräkningar innebära att det för varje tillkommen vindkraftpark blir svårare att få tillstånd, eftersom den effekt som uppkommer måste läggas till den påverkan som redan finns från andra vindkraftparker. Därtill kommer påverkansfaktorer från exempelvis sjöfart och fiske. Vi kan inte finna några sådana bedömningar i den presenterade miljökonsekvensbeskrivningen.

Skyddsåtgärder

- I enlighet med vad som framförts ovan ser vi risker för att det under speciella omständigheter uppstår förhållanden som medför stor mortalitet för fåglar. För att begränsa sådana masskollisioner måste exempelvis hinderbelysningen anpassas på bästa möjliga sätt för att undvika att fåglar attraheras till vindkraftverken.
- För fåglar som passerar vindkraftverken i dagsljus bör möjligheterna att framkalla ett starkare undvikandebeteende (t.ex. genom att måla ett eller flera av turbinbladen^{7,8}) undersökas och tillämpas så långt det är möjligt.
- Tillämpning av momentan nedstängning av vindkraftverk har visat sig vara en effektiv metod för att undvika kollisioner⁹. Genom att analysera väderdata och flyttfågelrörelser går det att identifiera högrisk-lägen för när stora koncentrationer av flyttfåglar uppstår, varvid motsvarande nedstängningar av verken kan genomföras. Teknik för detta finns redan och har bl.a. testats i Nederländerna¹⁰.

⁵ Manville AM. 2000. *Avian mortality at communication towers: background and overview*. I Evans & Manville, editors. Proceedings of the workshop on avian mortality at communication towers; 1–5.

⁶ Kemper C. 1996. *A study of bird mortality at a west central Wisconsin TV tower from 1957–1995*. The Passenger Pigeon 58(3): 219–235.

⁷ Stokke BG et al. 2020. *Effect of tower base painting on willow ptarmigan collision rates with wind turbines*. Ecology and Evolution 10(12): 5670–5679; <https://doi.org/10.1002/ece3.6307>

⁸ May R et al. 2020. *Paint it black: Efficacy of increased wind turbine rotor blade visibility to reduce avian fatalities*. Ecology and Evolution 10(16): 8927–8935; <https://doi.org/10.1002/ece3.6592>

⁹ de Lucas M et al. 2012. *Griffon vulture mortality at wind farms in southern Spain: distribution of fatalities and active mitigation measures*. Biological Conservation 147: 184–189.

¹⁰ <https://www.youtube.com/watch?v=mKScszf8NC4>

BirdLife Sverige kommer vid projektering för stora vindkraftparker till havs att konsekvent kräva genomförande av studier om potentiell (och sedermera verklig) påverkan på den massmigration av fåglar som pågår varje vår och höst. Miljökonsekvensbeskrivningen måste utifrån sådana undersökningar innehålla förväntad (översiktlig) kollisionsstatistik. Momentan nedstängning av vindkraftverk ska tillämpas vid högrisklägen. Som nationell myndighet för naturskydd anser vi att Naturvårdsverket har ett ansvar att ställa liknande krav.

För BirdLife Sverige,

Daniel Bengtsson
Fågelskyddsansvarig
BirdLife Sverige
Tel. 070 515 45 33
E-post: daniel.bengtsson@birdlife.se